

NEMOHLI JSME PŘIHLÍŽET

PRVNÍ ČÁST

MARTIN KOŘÁNEK

Nemohli jsme přihlížet první část

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.pointa.cz
www.albatrosmedia.cz

Martin Kořánek
Nemohli jsme přihlížet – první část – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

NEMOHLI JSME PŘIHLÍŽET

PRVNÍ ČÁST

MARTIN KOŘÁNEK

● — pointa

2025

*Tuto knihu věnuji svému dědečkovi Karlovi,
který ve mně vždy věřil a celým srdcem
mě podporoval.*

*Na knihu se moc těšil, ale bohužel zemřel
krátce před jejím vydáním. Věřím, že ji ale čte,
že by byl pyšný a že je tady stále s námi.*

*Přijdou ještě další knihy,
ale tahle první je pro tebe, dědo.*

Miluju tě.

26. srpna 1938

Teplé letní páteční ráno bez sebemenšího ochlazujícího vánku zpříjemňuje nádherný zpěv ptáků, kteří vysedávají v korunách stromů. Muži v košilích a čepicích, jež je chrání proti slunci, a ženy v přenádherných barevných šatech a kloboucích se plouží ulicemi a hledají jakýkoliv stín při své cestě do práce. Pozorují je z otevřeného okna své ložnice v našem vršovickém bytě. Necítím se o moc lépe, jelikož zdi činžovního domu neposkytují od úmorného vedra ani špetku úlevy. Tu mi snad přináší pouze pomyšlení na návštěvu prarodičů na oblíbené Moravě.

Přemýšlím, jak v tomto počasí s rodiči zvládneme dnešní cestu vlakem na jeho pravidelné lince z Prahy do Brna. Mohlo by to být jednodušší, kdybych s balením kufru začal dříve, abych se teď na poslední chvíli nezapotil. To bych ovšem musel dbát rad rodičů. Jak bych ale mohl, když mě v posledních dnech pohltily nedávno pořízené knihy Palackého a jeho Dějiny národu českého. Nelituji těchto chvil ponoření do historie, ale výrazně by mi ulevilo, kdybych byl na cestu připraven stejně pečlivě jako rodiče. Ti sedí v obývacím pokoji s pohledy upřenými do dálky, každý se sklenicí vody v ruce a příliš vyčerpaní horkem, než aby mě pokárali za moje otálení.

Do koženého černého kufru, na němž se vyjímá nápis „Elektrické podniky hlavního města Prahy“ a který mi zapůjčil tatínek, postupně vkládám pečlivě složené oblečení a dárek k dědečkovým osmašedesátým narozeninám.

„Jak jsi na tom, ty náš chytrolíne?“ ptá se s pobaveným úsměvem tatínek mezi pootevřenými dveřmi do mé ložnice.

„Můžeme vyrazit,“ odpovídám a zavírám kufr.

„Hurá, druhou sklenici vody bych už nezvládl,“ povídá tatínek.

„Jak to myslíš?“ ptám se a zavírám také okno.

„V břiše mám rybník. Kde bych cestou hledal ve městě záchod?“ dotazuje se tatínek a zvedá přitom obočí.

„Třeba v keři v Rígráku?“ odpovídám a krátce se hlasitě směji.

„Ty jsi vážně náš génius,“ říká s úsměvem tatínek. „A pak se budu dohadovat s policistou ohledně špatného vlivu na spoluobčany,“ dodává.

„Špatný vliv? S maminkou se znáte od tvých osmnáctých narozenin a přijde mi zcela v pořádku, tak to asi nebude tak špatný;“ rýpu si opět s úsměvem do tatínka.

„Vem si ten kufr a běž se už konečně obout do zádveří,“ říká přísně tatínek, ale oči se mu smějí.

Tatínek zamyká béžově natřené dveře od našeho bytu, energicky uchopuje svůj a maminčin kufr a společně scházíme domovní schody. Jakmile opouštíme činžovní dům, udeřuje nás horký vzduch. S tatínkem na chvíli pokládáme kufry na chodník, utíráme si kapesníky čela a s otráveným pohledem zíráme na mírně stoupající ulici před námi. Zhruba pět set metrů po ní musíme ujít, abychom se dostali na zastávku elektrické dráhy ve Fochově ulici na Vinohradech, odkud nás tramvaj odveze k Wilsonovu nádraží. Tatínek letmým pohledem kontroluje náramkové hodinky a v jeho výrazu je patrné překvapení i radost z toho, že nemusíme spěchat a protivně po sobě pokřikovat, jak tomu obvykle bývá.

Tramvaj číslo 11 s hnacím a vlečným vozem přijíždí k liduprázdné zastávce. Vozy jsou v horní části natřeny bílou barvou, zatímco dolní část má nátěr červený. Ve žlutém pruhu táhnoucím se podél spodního okraje vozů, mezi stále otevřenými dveřmi, se roztahuje nápis „Elektrické dráhy hlavního města Prahy“. Nad nápisem, přesně pod prostředním oknem, je umístěn znak města dodávající celé tramvaji majestátní vzhled.

Tatínek bere všechna tři zavazadla, včetně mého, a jako první nastupuje zadními dveřmi do hnacího vozu. S maminkou ho následujeme, zatímco pokládá kufry na dřevěnou podlahu vedle lavice. Pak plný nadšení odbíhá jako malý kluk přes celý vůz k řidiči.

„Setkání dvou kolegů?“ ptám se maminky, ta mi přikyvuje a usazuje se na opravené dřevěné lavice. Praha v posledních letech investovala mnoho prostředků do renovace elektrických drah, které se neustále rozšiřují. Renovace se dotkly všeho od sběračů proudu až po šrouby upevňující nové podvozky. Investice se netýkaly pouze samotné dráhy a renovace vozidel, ale také nákupu nových autobusů, což přispělo ke snížení nespokojenosti obyvatel, kteří nemají v blízkosti svého obydlí zavedenou elektrickou dráhu. Díky těmto krokům patří Praha se svými autobusy a tramvajemi mezi nejelegantnější města s veřejnou dopravou. Maminka, která většinou do své práce v knihovně chodí pěšky, si nemůže vynachválit čistotu a vůni nového dřevěného interiéru. Hned jak se tatínek vrací od řidiče, maminka si mu

pochvaluje nový interiér. Tatínek se cítí hrdě, i přes to, že není vlastníkem Elektrických drah, ale jen jejich poctivým zaměstnancem.

Cesta tramvají ubíhá rychle. Po Fochově třídě nejedeme daleko a brzy vystupujeme u Národního muzea, na zastávce hned pod rozhlasem. Tatínek pomáhá mamince se zavazadly a společně se vydáváme k nedaleké rozlehlé nádražní budově. Odtud z její vysoké a široké haly zanedlouho vyjede náš obyčejný rychlíkový spoj. V Brně pak přestoupíme na osobní vlak, který nás odveze severozápadně do moravského města Tišnov, ve kterém prarodiče žijí. Trochu mě mrzí, že nestihneme legendární expresní vlak Slovenská strela. Tento vlak vyjíždí z Prahy pravidelně v 18:35 hodin a do Brna přijíždí v neuvěřitelných 21:24 hodin, což znamená necelé tři hodiny cesty. Pro nás však není tento spoj ideální, protože potřebujeme dorazit k prarodičům v brzkém odpoledni. Naštěstí jiné rychlíkové spoje, včetně toho našeho, jsou častější než v dřívějších dobách, a to díky částečně dokončenému rozšíření trasy z Prahy do Brna z jednokolejné na dvoukolejnou trať. Rozšíření přineslo v určitých místech patřičná dlouhodobá dopravní omezení. Očekával jsem, že po jeho otevření bude zavedeno více expresních spojů, jako je Slovenská strela, která svou jízdu končí v Bratislavě a následující den míří zpět.

„Máš štěstí, pojedeme Slovenskou strelou,“ oznamuje tatínek. Dodává, že tramvaj číslo 11 řídil jeho kolega Alois z vozovny Karlín. Narychlo tatínka požádal o výměnu směny, protože v neděli večer očekává příbuzenstvo a musel by do práce, kdyby mu můj tatínek nevyhověl. Znamená to, že od prarodičů musíme v neděli vyrazit už brzy ráno, abychom expresní vlak stihli. Vlak odjíždí z Brna v 7:27 hodin. To zase bude dědeček vstávat se slepicemi, aby mě dostal z postele. Jen doufám, že ho nenapadne polít mě v posteli vodou ze studny, jak to jednou udělal babičce. Na jeho obhajobu, jednalo se o přípravu spojenou s tradicí na svátky velikonoční.

A proč se těším na Slovenskou strelu? Obdivuji kus poctivého dřeva a látky v podobě polstrování sedaček schované v ocelové konstrukci na kolech. Je to jednoznačný posun vpřed, který lidem zrychluje a zpřijemňuje cestování. Mačkání vestoje nebo sezení na tvrdých sedačkách v pomalých parních vlcích se pomalu stává minulostí. Vynálezci Slovenské strelы mysleli především na odpor vzduchu, který vzniká při jízdě vlaku, a ten si jím musí prorážet cestu. Jeho tvar je jiný, odlišný od ostatních vlaků, revoluční, a proto mě oslovil. To však neznamená, že přestanu obdivovat ostatní úžasné parní stroje s kotli plnými se uhlím.

V kulaté odbavovací hale Wilsonova nádraží s kopulovitou střechou, na jejímž obvodu jsou vyobrazeny erby, pod nimiž ze zdi vystupují sochy, tatínek u jedné z mnoha pokladen kupuje jízdenky pro tři osoby. Mezi okénky visí jízdní řády a plakáty. Jeden z nich ho zaujal a tatínek na něj upřeně hledí, zatímco jízdenky ukládá do kapsy kalhot. Jde o reklamní plakát s mottem „Ušetřete čas, kterým jsou peníze“, pod kterým je vyobrazená červená Slovenská strela. V tatínkových očích, v očích řidiče tramvaje, si nelze nevšimnout také značného obdivu. Dokonce přiznává, že se na jízdu v něm těší. Maminka je však jiného názoru. Stojí ve svých žlutooranžových šatech, hlídá kufry odložené na mramorové podlaze a s mírně nakloněnou hlavou nás sleduje. Nejraději by už seděla u prarodičů na zahradě s šálkem čaje a odpočívala od ruchu města. Zpáteční cestu by nejraději úplně vynechala, protože ji vždy nesmírně unaví.

„Tak co jsi dědečkovi koupil k narozeninám?“ ptá se tatínek.

„Dalekohled,“ odpovídám.

„Cože jsi mu koupil?“ dotazuje se tatínek vysokým tónem, jako by mojí odpovědi nevěřil.

„Ty nevíš, co je dalekohled?“ klidně se ptám.

„Ty jsi koupil dědečkovi triedr?“ odpovídá s vykulenýma očima otázkou na otázku.

„Špatný dárek?“ snažím se zjistit a zvedám obočí.

„Ale ne. Triedr myslivci vždy ocení,“ povídá tatínek, a ačkoliv se snaží nedávat najevo žádné emoce, jeho koutky cukají.

„Když jsem vás žádal o radu, nikdo mi s výběrem dárku nepomohl. Ostatně sami nevíte, co byste chtěli ke svým narozeninám,“ povídám podrážděněji, protože rozhovor vnímám rýpavě.

„Jsi dospělý a měl bys umět vybírat dárky sám. Na nás s maminkou to nesváděj,“ ohrazuje se tatínek.

„Tak jak jsi to myslel?“ ptám se.

„Pánové, nechte těch debat a pojdte na nástupiště, ať nám to neujeďe,“ žene nás nervózní maminka.

Vyrážíme k nástupišti číslo 4, ze kterého bude odjíždět náš dosud nepřistavený vlak. Ohlídám se na obrovskou halu, k níž přiléhá střešní konstrukce ukrývající všechna nástupiště. Bez číselných ukazatelů bych je ani nespočetl. Velikost, tvar a vyzdobenost této budovy, která slouží jako vstupní brána do hlavního města, ani není třeba vyzdvihovat. Tyčí se k nebi jako

jedna z nejvyšších budov v centru, kousek od Muzea. Obě stavby probouzejí v přijíždějících lidech nadšení z historie a ukazují krásy města, kam návštěvníky vždy dovedou kočičí hlavy městské dlažby.

Jediný špatný dojem mohou vyvolat natažené dráty. Okolí Wilsonova nádraží trápil znečištěný vzduch z parních lokomotiv, což dnes řeší elektrická trakce, která se zavedla na pražských spojovacích drahách a většině nádraží, s plány na rozšíření až do Plzně. Plánované rozšíření ale prozatím ztroskotalo kvůli neschopnosti úředníků.

To nás však nyní nemusí trápit, protože náš vlak se šesti zelenými vozy už pomalu přijíždí do stanice. Z jeho komínu stoupá kouř a píšťala se rozléhá po okolí. Jak vlak zastavuje, s tatínkem vynášíme kufrы po dvou ocelových schůdkách. Podáváme mamince ruce, pomáháme jí nastoupit a usedáme na tvrdších sedačkách ve druhém voze. Tatínek uvolňuje páčku a stahuje okno, aby do vozu nahnal více vzduchu. Mezitím si opírám hlavu na opěrku a pozoruji poslední dobíhající cestující kolem syčící lokomotivy, která znovu píská na svou píšťalu.

„Vstávej, upovidaná vesnická bábo,“ povídá tatínek a šťouchá do mě.

„Mluvím ze spaní?“ škubu sebou a rozespale se ptám.

„Jen tvůj žaludek hlady nařiká,“ odpovídá tatínek, zatímco v rukou nese zavazadla a s maminkou opouští vůz stojícího vlaku. Se svým kufrem spěchám za nimi. I přes hlad a vlnivý pohyb vlaku jsem nečekaně prospal celou čtyřhodinovou cestu.

Zatímco neznámý mladík nadává výpravčímu drah, přecházím s rodiči koleje ke stojícímu osobnímu vlaku, který stojí u jiného nástupiště. Za lokomotivu s tendrem má dva zelené vozy.

„Třicet minut další jízdy, to už snad přežijeme,“ říkám rozespale, když nastupuji do vlaku. Kufr odkládám na úložnou polici nad hlavou a vlak se současně rozjíždí. Sedám si vedle tatínka a začínám pociťovat nutkání na návštěvu toalety. Vlak nabírá rychlost a já se hloupě směju na přede mnou sedící maminku.

„Prosím tebe, co to děláš?“ reaguje maminka na moje křivící se obličejové svalstvo. Nevšímá si však slzících očí a zkřížených nohou.

Nedokážu pochopit, jak se člověku znenadání může tak moc chtít s potřebou, a ještě ve vlacích, kde toalety bývají v nedohlednu. Tatínek, který můj problém chápe, se škodolibě usmívá, koutky úst mu cukají, že sotva zadržuje smích, a přitom ukazuje na stažené okénko.

„Ale jestli půjdeš, tak raději až z posledního okna v posledním voze, abys při jízdě vlaku nenachcal do oken ostatním,“ povídá tatínek a propuká v hlasitý smích, který jsem u něho dlouho neslyšel.

„Přestaňte!“ napomíná nás maminka.

„Anebo ti mohu poradit využít toalety,“ dodává tatínek, což mě trochu uklidňuje. Na konci modernějšího vozu si překvapeně všímám nápisu „toaleta“ na dveřích.

Ze slušnosti bouchám pěstí do plechových šedých dveří, nečekám na odpověď a okamžitě vstupuji dovnitř. Ani nevím, co bych dělal, kdyby tady už někdo seděl. Úleva přichází okamžitě po stažení kalhot, ale stejně rychle se mění ve stud. Vlnivý pohyb vlaku a jeho náklon v oblouku železnice mi dávají lekci z fyziky. Nebo spíše toaletě, kterou jsem právě pomočil. Utěrky tu nemám, takže nezbývá než doufat, že za dveřmi při mém opuštění toalety nikdo nebude čekat a neuvidí, jaký jsem dobytek.

„Větší oblouk sis vybrat nemohl, vid?“ ptá se tatínek s určitým tušením, když propuká v hlasitý smích, který vyrušuje ostatní cestující. Maminka si schovává obličej do dlaní. V tomto gestu ji následuji, protože se také cítím trapně. Nikoliv za tatínka, ale za sebe.

Otevřená okna vozu vhánějí do vlaku příjemný vzduch, který nás ochlazuje. Zanedlouho brzdy pevně svírají kola a vlak za kovového skřípání plynnule zastavuje.

„Tišnov,“ ozývá se z okolí nástupiště hluboký mužský hlas. S rodiči společně vystupujeme z vlaku. Naše těla okamžitě pociťují spalující žár odpoledního letního dne, kdy slunce pálí nad našimi hlavami. Na Moravě je teplo ještě intenzivnější než v Praze a vánek ani nezaťouká. Zdá se, že bezvětrí panuje snad po celé vlasti.

Pomalé kroky nás vedou hlavní dlážděnou ulicí, po spáncích nám teče pot. U posledního domu se cesta mění v prašnou a pokračuje dál, lemovaná nádherným stromořadím, které vrhá na cestu příjemný stín. Zhruba po dvě stě metrech se před námi v malebné, otevřené krajině, obklopené lesy, zjevuje bílý zděný dvoupatrový domek se zelenou sedlovou střechou mých prarodičů.

„Ahoj, Pražáci,“ volá na nás ze zahrady nakrátko ostříhaný dědeček s udržovanými šedivými vousy lemuujícími jeho ústa. Je středně vysoké postavy, ani stíhlý, ani podsaditý. Směje se nám, když vidí, jak jsme po cestě zpocení a vyčerpaní. Přichází nám naproti, objímá mě, poté svoji dceru,

moji malou, plnoštíhlou maminku, a nakonec podává ruku oholenému a středně vysokému tatínkovi, který si sundává svůj hnědý klobouk a vděčně se usmívá.

„Odložte si zavazadla a běžte se osvěžit ke studni,“ říká dědeček a ukazuje na přichystané vědro. Procházíme hnědě natřenou brankou, která je součástí prkenného plotu stejné barvy, jenž obklopuje celý dokonale rovný pozemek. Vůně čerstvě posekané trávy se mísí se sladkou vůní meruňky, která roste poblíž, a dodává nám novou sílu. Pokračujeme po dlážděném chodníčku k jedinému betonovému schodu v předpraží, kde si odkládáme kufrы.

„Rád tě vidím, dědečku. Jak se s babičkou máte?“ ptám se.

„Na rozhovory bude času dost, běž už k té studni, Petře,“ pobízí dědeček mě, ale i maminku stěžující si na horké počasí. „Naliji vám lesní limonádu k obědu. Bude husa,“ dodává dědeček s úsměvem.

Studená, životodárná voda ze studny ochlazuje naše obličeje. S tatínkem si ohrnujeme rukávy košil a vyhrnujeme nohavice, abychom si zchladili ruce a lýtka. V tu chvíli vypadáme jako dva malí kluci u přírodního bazénu. Maminka si jemně přetírá čelo namočeným kapesníkem. Voda nám také dodává tekutiny ještě dříve, než dědeček přinese slíbenou limonádu.

Sedáme si pod žlutý parazol k dřevěnému stolu s modro-bílým kostkovaným ubrusem a nádherným výhledem na město Tišnov. Dědeček přináší na plechovém tácu skleněný džbán s osvěžující limonádou, kolem něhož jsou vyskládané skleničky. Tác pokládá na stůl a spěchá zpět do domu. Navrací se s místní pálenkou, ale už od dveří na něho volá babička, aby nás nechal vydechnout a připravil příbory.

„Tak jste dobře dorazili. Snad vám bude husa chutnat,“ říká starostlivá babička nižší plnoštíhlé postavy v modrých šatech, nesoucí v rukavicích pekáč s upečenou husou. Pokládá ji na stůl, sundává rukavice a objímá nás. „Petře, ty jsi čím dál podobnější dědečkovi. To snad ani není možné,“ říká s úsměvem a dává mi jemné polibky na tváře. Dědeček mezitím odchází do domu pro příbory, talíře a dva malé kastrůlky. Když se vrací, s chutí začínáme hodovat mastnou, celý den pečenou husu s domácími knedlíky a nedávno v sudu šlapaným zelím.

„Vynikající, babičko,“ chválím jídlo, jehož poslední kousky z keramických talířů všichni náročně v horku polykáme. Po dojetí nikdo nemá síly nádobí odnést, a tak se rozvalujeme každý na své židli a užíváme si klidného okamžiku.

„Asi je načasé,“ povídá dědeček a uchopuje skleněnou láhev s kořalkou. Začíná rozlévat čtyři štamprlata a přitom se dívá na babičku. „Dáš si taky, babi?“ ptá se s úsměvem na rtech.

„Prosím tebe, víš, že nepiji. A neříkej mi babi, dědku,“ odpovídá babička, přičemž na dědečka cení své rovné zuby, ale v očích jí zůstává laskavý pohled.

„Jak se říká u nás na Moravě, tohle je zdravotní,“ směje se dědeček, respektuje babiččino rozhodnutí a ostatním podává štamprlata s kořalkou, kterou si připíjíme na zdraví.

„Nelij to do nich. Vždyť na stole čeká ještě husa. Ať si dají, co mají rádi,“ povídá babička s jemným varováním v hlase.

„V takovém počasí si raději dají něco k pití než těžkou, ale výbornou husu,“ poznamenává dědeček a na babičku mrká.

„Raději bych chlazené pivo,“ podotýkám a dědečkovi najednou padá brada.

„No, aby se Pražáci neozvali,“ komentuje dědeček se smíchem moji poznámku a pomáhá babičce odnést zbytek jídla, kolem kterého poletují otravné mouchy.

„Jak bojuješ se studiem?“ ptá se dědeček, když se opět usazuje na židli. Babička se napjatě naklání, aby slyšela odpověď. Začínám vyprávět o náročnosti studia, jak se blíží státní závěrečné zkoušky a o pocíťovaném stresu. Dědeček mě pozorně poslouchá a občas přikyvuje.

„To je běžná záležitost,“ říká dědeček soucitně. „Také jsem to měl. Je to takový tlak, že se někdy cítíš, jako by ses měl rozpadnout. Ale věř mi, vždy to nakonec vyjde. Důležité je být trpělivý i zodpovědný a dělat, co máš rád,“ vzpomíná na své studium na Masarykově univerzitě v Brně, kde dosáhl inženýrského titulu. Přikyvuji a připouštím, že jsem netrpělivý, ale rozhodně zodpovědný, takže pro úspěšné ukončení studia udělám všechno, co je v mých silách.

„Výborně,“ stroze, ale pyšně říká dědeček.

„Jsi náš šikulka,“ dodává babička s hrdostí a rodiče přikyvuji. Cítím se příjemně, tedy až do chvíle, kdy dědeček mění téma.

„A co ženské?“ ptá se a mně se svírá hrdlo. Pusa se mi přestává otevírat, nevím, co říci, a cítím, jak mi žíly na spáncích začínají pulzovat. Tělo mi polévá horko, tentokrát však ne letním sluncem, ale z nervozity.

Nikdy jsem žádnou dívku neměl a stydím se o takových věcech hovořit. Sklápím pohled k zemi, ale nikdo není mou reakcí zaskočen.

„Jak to, že takový chytrý a krásný mládenec nemá dívku?“ ptá se mě babička. Tělem mi probíhá další vlna horka. Sám se tak vůbec nevidím. Naopak, nejistota ve mně vzrůstá.

„Tak ho nechte. Však on si nějakou najde,“ povídá tatínek tónem, který prozrazuje jeho pobavení.

„V Praze musí být mnoho krásných děvчат, která chtějí do biografu nebo na plovárnu,“ podotýká dědeček a jeho oči přitom září. Cítím, že potřebuji skutečně změnit téma.

„Půjdu odnést kufr,“ oznamuji a ukazuji na kufrы postávající u předpraží.

„Dobře, alespoň si trochu odpočineš od našeho povídání,“ říká dědeček.

Pomalou vstávám a odcházím ke kufrům. Každým krokem cítím, jak se nervozita pomalu vytrácí.

Uchopuji dva kufrы rodičů a s námahou je přenáším přes jediný betonový schod do zádveří domu. Na bílé dlaždicové podlaze jsou pečlivě srovnané pantofle podél stěny. Na dřevěném ostění je přibitý jednoduchý věšák, na kterém visí dědečkův zelený kabát, černý klobouk a myslivecká kamizola připomínající jeho bývalou práci.

Ačkoliv věšák prozrazuje dědečkovu minulost, výzdoba domu promlouvá jinak. Není tu žádné paroží ani trofeje. I dědečkova pracovna je skromně vyzdobená. Na stole jako jediný myslivecký ozdobný prvek stojí jen malá, ze dřeva vyřezaná kazatelna. Knihovnu pak doplňuje několik mysliveckých knih o lesích a zvířatech.

Po dvou schodech stoupám do vyvýšené části zádveří, odkud se dveřmi vstupuje přímo do kuchyně s jídelním koutem. Z kuchyně pak další dveře vedou na toaletu s koupelnou. Dveře vlevo vedou ze zádveří do útulného obývacího pokoje vybaveného krbem a vstupem do malé pracovny, která zároveň spojuje tento společenský prostor a jídelnu.

Hned vedle dveří do obývacího pokoje stoupají dřevěné schody do druhého patra, kde se nacházejí tři ložnice. První ložnice po pravé straně slouží pro hosty, stejně jako druhá ložnice přímo naproti schodišti, která je vždy vyhrazena pro mě. Ložnici vlevo obývají prarodiče.

Po odložení kufrů do ložnice rodičů vcházím do svého pokoje, který zůstává nezměněn, jako by zde plynul čas jinak. Z levé strany do prostoru proniká světlo velkým oknem s psacím stolem a židlí hned pod ním, zatímco vpravo u zdi stojí široká postel s připravenou světle modrou peřinou

a polštářem. U vstupních dveří se po pravé straně tyčí skoro až ke stropu malá knihovna a zdobená dřevěná šatní skříň.

Přistupuji k oknu a znovu se dívám na Tišnov. Jsem zvyklý spát v této ložnici s výhledem na město, protože mi poskytovala vždy úkryt před tím, co se skrývalo za okny směřujícími k polím a lesu. Jako dítě mě pohledy z těchto oken děsily, obzvlášť při dědečkově vyprávění strašidelných příběhů. Každý stín a pohyb ve mně vyvolával nejvyšší obavy. Babička pak měla vždy mnoho práce, aby svého ustrašeného, plačícího vnoučka utěšila a uspala. Dnes mě les již neděsí, spíše naopak uklidňuje. Zůstanu ale věrný svému zvyku a měnit si ložnici s rodiči nebudu.

„Kam koukáš?“ ptá se mě dědeček, když nečekaně vstupuje do pokoje. Hbitě se otáčím a omylem do něho vrážím.

„Omlouvám se, nechtěl jsem do tebe vrazit, dědečku,“ povídám zaskočeně.

„Nic se nestalo. Donesl jsem ti tvůj kufr, abys nemusel nahoru podruhé,“ povídá dědeček, usmívá se na mě a kufr odkládá vedle skříně.

„Tak rád tě vidím,“ srdečně povídá.

„Já tebe také, dědečku,“ říkám.

„Připravila ta babička ložnici pro tvé rodiče?“ zamyšleně se ptá a odchází ji zkontrolovat. Následuji ho a všímám si pečlivě ustlaných peřin s načechranými polštáři. Po rychlé kontrole se dědeček rozhlíží z okna směrem k lesu, nad něčím se zamýšlí a příjemně se usmívá.

„Pamatuješ, jaký jsi měl strach z tohoto lesa?“ ptá se dědeček se smíchem a pokyvuje hlavou.

„Pamatuji, dědečku. Než jsi přišel, vzpomínal jsem na ty ustrašené děti, ale skvělé doby,“ odpovídám s lehkým studem, přesto se usmívám.

Vzpomínáme na letní měsíce, které jsem u prarodičů vždy trávil na vácce. Tenkrát zde pobíhal ještě Sorbon, dědečkův svalnatý a hrdý černý dobrman se světlou skvrnou táhnoucí se od krku až na břicho. Chodili jsme s ním každý den na procházky, při kterých mě dědeček učil vnímat les a rozeznávat jedlé houby od jedovatých. Houbaření mě ale nikdy nebavilo, spíše poletování po lese a hraní si se Sorbonem.

Dědeček mě učil, že k takovým zvířatům musím vždy chovat úctu. Pamatuji si, jak jsem měl v prvních dnech, kdy si dědeček Sorbona pořídil, strach z jeho bílých velkých zubů ve slintající tlamě. Sorbon byl ale mým ochráncem a často mi skákal do postele, kde usínal na mých nohách. To

mě uklidňovalo a dodávalo odvalu, abych se stal hrdinou a posměvačně urážel noční les za domem. Dědeček mě pak nutil, abychom se do toho lesa vydali. Babiččina práce s utěšováním tak mohla začít kvůli ustrašenému pláči nanovo.

Sorbon také bezpočtukrát pomáhal ve stopování zvěře a dědeček ho často půjčoval kolegům myslivcům, kteří obdivovali jeho rychlost a přesnost. Dodnes mi uvízla v hlavě věta jednoho myslivce či lesníka z jiného okresu, který dědečka navštěvoval: „Ten Sorbon, panečku, to je neuvěřitelný tryskopes.“ Očekávat od vášnivého jezdce a majitele tří koní jiné přirovnání vlastně ani nešlo.

„Vzpomínám si na Josefa a ty jeho poníky,“ říkám dědečkovi, jelikož tento člověk chválící Sorbona nemluvil snad nikdy o ničem jiném.

„Poníci? Jéžíšmarja. Ten kdyby tě slyšel. Ti tři poníci, jak je nazýváš, správně angličtí plnokrevníci, se stále těší jeho přízni,“ povídá dědeček se smíchem.

„A dědečku, pamatuješ na veverky?“ ptám se, dědeček sklání hlavu a hlasitě se směje, když si vzpomene na tuto příhodu.

„Pamatuji si to. Veverky ti daly tehdy opravdu zabrat a ukázaly, že se umí bránit,“ dodává dědeček.

Jednoho dne jsem obdivoval tato malá stvoření. Klečel jsem, vydával různé zvuky a nabízel jim moje oblíbené sušenky. Často slezly ze stromu, ale nikdy nepřišly, jen hloupě zíraly, poskakovaly a pištěly, jako by si ze mě tropily blázny. Chtěl jsem si s nimi hrát a mazlit se, obzvláště s tou černou. Po nějaké době jsem se plný vzteku z jejich nezájmu o mě rozhodl, že si nějakou jednoduše chytím, už ji nepustím a budeme se neustále mazlit. Rozběhl jsem se k nim, jenomže mrštné a rychlé veverky naskákaly na kmeny stromů a začaly šplhat do korun. Stál jsem pak pod korunami stromů, zvedal hlavu a veverky v nich hledal. Slunce procházející mezi větvemi mě oslepovalo a já se dokázal vším pořádně rozčilit. Bylo to tak rozčilující, že jsem začal křičet. Veverky si ale nenechaly nic líbit a začaly na mě shazovat šišky. Sorbon to považoval za akt války a pokaždé, když pak spatřil veverku, začal ji se štěkotem pronásledovat. Veverky si tak přivodily problémy a já se jim zlověstně smál. Sorbon byl pro ně těžký soupeř, i když mu chyběla schopnost šplhat po stromech. Dědeček mi po mnoho dnů poštaváváni Sorbona proti veverkám vyčítal. S odstupem času na tuto příhodu ale vzpomínáme s úsměvem.

„Ty sis myslel, že si s nimi pohraješ jako s kočkami. Rozpoutal jsi ale velkou bitvu,“ dodává dědeček a zakončuje naše vzpomínání.

V pozdějším odpoledni jsme v zádveří připravili dárky pro dědečka a teď už pouze čekáme, až babička do stínu pod parazolem přinese krásný, ovocem zdobený dort.

„Vypadá ještě lépe než U Lipperta,“ povídá tatínek, když se dívá na barevný dort s piškoty a jahodami, který babička nese na kulatém podnose.

„To je to vaše vyhlášené lahůdkářství v Praze?“ ptá se dědeček, když vstává ze židle a s rozzářenýma očima pokukuje po dortu, který byl upečený k jeho narozeninám v Tišnově. Mezitím jdeme s tatínkem do zádveří pro dárky a přinášíme je k venkovnímu stolu. Dědečkovi společně zpíváme narozeninové písně a poté se chystáme dary předat. Po babičce přichází na řadu maminka. Předává dárek jménem svým i tatínkovým. Nachází se v něm spoustu kvalitních látek z Orientu, které se dají sehnat pouze v Praze. Dědeček je nadšený, protože jeho velkou vášní je šití oděvů na stroji.

„A co ty, mladý pane?“ ptá se dědeček, když k němu natahuji ruku s krabicí zabalenou do bílého dárkového papíru s červenou mašlí. „Óóó, to je pro mě?“ dotazuje se nadšeně, pokládá dárek na stůl a začíná jej opatrně rozbalovat. „Ale, no né. Triedr?“ pokračuje, když vytahuje černý předmět.

„Ano, nový armádní binokulár,“ odpovídám.

„Tak takový ještě nemám, děkuji,“ říká dědeček nadšeně, objímá mě, ale já se zaraženě ptám, co tím myslí. Tatínek se usmívá a společně se přesouváme do pracovny. Dědeček pokládá nový armádní dalekohled na vysokou policičku nad stolem, kde už stojí dalších pět černých a zelených binokulárů.

„Tak už víš, proč jsem se divil nad tvým dárkem?“ naklání se ke mně tatínek, ptá se a začínají se s dědečkem smát.

„Dědečku, já vůbec netušil,“ odpovídám zmateně, aniž bych si uvědomoval, že koupí triedru rozšířím dědečkovu sbírku. Trávil jsem zde ještě nedávno každé léto a nikdy jsem si této sbírky nevšiml, což dědečkovi dávám najevo.

„Tuto policičku jsem přidělal teprve na jaře,“ říká dědeček a hladí hladké dřevo. „Právě na binokuláry, které jsem měl zamčené v truhle,“ dodává.

„Chtěl jsem ti udělat radost, vybíral jsem ho dlouho,“ říkám.

„A to se povedlo. Udělal jsi starému myslivci velkou radost,“ říká dědeček upřímně s úsměvem.

27. srpna 1938

Následujícího dne se rodí slunečné sobotní ráno. V bílé noční košili a spodním prádle vybíhám z ložnice do přízemí a přes zádveří na zahradu, kde se nachází krásně zelená tráva mokrá po vydatném nočním dešti. Ten ochladil vzduch na příjemné teploty. Dědeček už sedí pod parazolem u stolu a čte tiskoviny, zatímco babička, jakmile mě zaslechne, v kuchyni připravuje horký čaj v bílém hrnku s hnědým jelencem. Dědeček odkládá tiskovinu a s dlouhým naostřeným nožem odkrajuje z domácí bábovky dva kousky, které přendává na menší talíř.

„Máš tu snídani,“ povídá dědeček, zatímco babička, která mi nese ven čaj, na mě mává ze zádveří. Rychle ještě běžím ke studni, abych si opláchl obličej, a s chutí přicházím ke stolu, kde si přejeme dobré ráno.

„Nerozbij mi ho. Byl to dárek od myslivců,“ povídá dědeček s rukama opřenýma o stůl, usmívá se a ukazuje na hrnek.

„No vidíš, to jsem mu mohla dát také ten jeho,“ reaguje babička, která si nevzpomněla na bílý hrneček s mým modře napsaným jménem, ze kterého jsem vždycky pil.

„Ale to nic, babičko. Tak skvěle se o nás staráš, nemůžeš myslet na všechno. A ta bábovka, no teda. Ta je,“ chválím s plnou pusou babičce upečenou bábovku a následně ji rozmělnuji usrknutím čaje, kterým bych se dozajista opařil, nemít plná ústa jídla. Pak se pohodlně opírám, uvolňuji a zhluboka nadechuji čerstvého vzduchu.

„Už jsi posnídalo, ty naše děvčátko?“ ptá se dědeček, když mě pozoruje, jak se pohodlně opírám na židli. Spokojeně kývu hlavou. „Chci se jít podívat do lesa,“ dodává. O chvíli později oba dva mizíme v domě. Oblékám se do černých kalhot, bílé košile a hnědé vesty. „Můžeme vyrazit, princátko?“ ozývá se z přízemí dědečkův hlas. Scházím schody a v zádveří pozoruji dědečka oblečeného do zeleného mysliveckého kabátu, pod kterým něco schovává. V levé ruce navíc drží ruksak.

„Kam jdete?“ ptá se maminka, která právě vstala a schází schody.

„Do lesa, nestarej se. A dobré ráno,“ odpovídá dědeček s úsměvem na tváři, dává své dceři pusou na tvář a rychlým krokem mě žene ven.

V noci foukal silný vítr. Dědeček, i když už nemusí, občas kontroluje les, aby případné škody nahlásil. Vítr však nebyl natolik silný, aby poškodil první stromy na okraji lesa, které díky svým silným kořenům slouží jako přírodní štít, natož aby poškodil stromy hlouběji. S tímto vědomím pokračujeme lesní cestou. Ruksak, který nesu na zádech, je pro mě záhadou. Netuším, co se v něm ukrývá, tak jako pod dědečkovým kabátem, na který je velké teplo.

„Roste příliš mnoho hub. Bude válka,“ konstatuje dědeček s nádechem zklamání, když se zastavuje u dvou praváků. Poté beze slov pokračujeme v chůzi dál. Po několika desítkách metrů docházíme na druhý okraj lesa. Za ním se rozprostírá nažloutlá louka, spálená letním sluncem. Uprostřed ní se jako zázrakem k nebi tyčí jediný stinný úkryt, majestátní dub. Jeho rovné větve nabízejí úkryt všem, kdo ho v těchto horkých letních dnech potřebují.

S dědečkem usedáme pod korunu dubu, opíráme se o jeho mohutný kmen a oddechujeme si v příjemném stínu. Ruksak odkládám na suchou travu, záda mám zpocená. Přitom hledím s nepochopením na dědečka v kabátu. Ten nad něčím neustále přemýšlí. Jeho pohled se upírá k zemi, kde zkoumá každý detail, jako by tam mohl najít odpovědi na své otázky. Občas na mě otáčí hlavu a nuceně se usmívá, jako by se snažil zakrýt myšlenky, které ho skutečně znepokojují.

„Popadni pušku!“ přikazuje dědeček a opírá o kmen československou pušku Mauser vzor 24, kterou dosud skrýval pod kabátem. Na jeho tváři se zračí úleva, když si konečně může sundat kabát, pod nímž se mu propocené košile lepí na tělo. Bez zbytečných otázek vstávám a беру do rukou zbraň, jejíž dubové dřevo je hladké a kovové části se lesknou na denním světle. Nad nábojovou komorou se na pouzdře závěru puška pyšní vyraženým lvíčkem. Na dědečkův pokyn pak pomalu odstupuji od stromu krok po kroku na vzdálenost dvacet pět metrů.

„Pamatuješ si, jak jsme trénovali střelbu?“ ptá se dědeček pevným hlasem. Už od patnácti let mě učil střílet, ale s puškou Mannlicher. „Nyní je ten nejvhodnější čas, abychom zjistili, jestli jsi nic nezapomněl,“ dodává s pohledem plným odhodlání.

„Kvůli Hitlerovi?“ ptám se tiše.

„Kvůli Německu,“ odsekává dědeček. Naráží na stále agresivnější německé územní nároky a stupňující se protičeskoslovenskou propagandu.

„Opravdu si myslíš, že bude válka?“ ptám se a tvrdě polykám.

„Jsem proti ozbrojení,“ říká dědeček a svírá ruce v pěst, „ale dokud zbraně nebudou odstraněny a dokud je nutno, aby měly armády pušky a děla, chci, aby naše armáda a můj vnuk měli lepší výcvik, pušky a i děla než armáda nepřátelská, jelikož nechci, aby můj vnuk byl zabit nepřítelem lépe vycvičeným a vyzbrojeným. Nynější doba si přímo žádá zbrojení a lepší výcvik,“ dodává smutně můj sečtělý dědeček, který tuší, že Němci doma sedět nezůstanou. Jako veterán velké války nejlépe ví, o čem hovoří. „A teď se na chvíli otoč,“ žádá mě.

Netrvá dlouho a cítím dědečkovu dlaň na pravém rameni.

„Tady máš střelivo, které vlož do pušky. Přesně, jak jsem tě učil. Hlavně pomalu a v klidu,“ říká a podává mi pět nábojů bez nábojového pásku, který by nabíjení usnadnil.

Jeden po druhém je vkládám shora do nábojové schránky zbraně. Po zasunutí posledního náboje pohybem kliky odsuvného závěru směrem vpřed a vpravo dolů pušku nabíjím. Můj zrak se chvíli pozastavuje na krásně vyrytém lvu v kovu. Rychle si však uvědomuji, že zbraň je nyní nabitá, a než mi dědeček stačí cokoliv vytknout, otáčím pojistku na závěru.

Dědeček byl kdysi vlastníkem pěti pušek, jak mu umožňoval zákon. Ty dnes už nemá a zůstal mu pouze tento nenahlášený Mausere. S touto puškou, právem označovanou jako jedna z nejlepších opakovacích pušek v Evropě, jsem střílel při výcviku odvodů branné povinnosti. Její ovládání je však stejné jako u všech ostatních.

„Teď se v klidu podívej přes hledí a vyber si cíl,“ říká klidně dědeček.

„A na co mám střílet?“ ptám se.

„Musíš být pozorný. Hledej vše, co sem nepatří,“ odpovídá dědeček, když mi podává svůj narozeninový dárek, který byl v ruksaku. „Klidně si půjč i binokulár,“ dodává. Ten však odmítám. S pravým okem zarovnaným v jedné ose s hledím pozvednuté pušky pomalu přejíždím ze strany na stranu kolem mohutného dubu. Zbraň pomalu odjišťuji a ještě pomaleji kladu prst na spoušť. Přes hledí spatřuji ve vyšší trávě vlevo od kmene lesknoucí se zelený a dobře ukrytý hrnek. Mačkám spoušť, pažba mě tvrdě kope do ramene a ozvěna rány probouzí okolní ptactvo.

Skláním pušku a rychlým pohledem zjišťuji, že hrnek zůstal netknutý. Kroutím hlavou, pohybem závěru vyhazuji prázdnou nábojnici a zpětným pohybem nabíjím z nábojové schránky náboj nový. Zbraň opět zvedám,

zaměřuji a s dalším pohybem ukazováčku na spoušti vypouštím druhou kulku. K mému překvapení cíl opět míjí.

Tentokrát pušku neskláním. Rychlým pohybem pravé dlaně ji přebírám a zcela vyvedený z míry, že mi zbývají pouze tři náboje, přes hledí spatřuji další předmět. Tentokrát se na mě leskne z jedné větve napravo od kmene. Rozhoduji se změnit cíl. Zhluboka se nadechnu, pevně držím tělo pušky a při výdechu tisknu spoušť. Třísky z dubu odlétávají a dopadají k zemi, ale hrnek na masivní větvi zůstává nehybně viset.

„Skvělý postřeh, Petře, ale víc se soustřeď. Zbývají dva výstřely a dva cíle,“ povzbuzuje dědeček a připojuje pár rad a vlídných slov. Jeho hlas mě motivuje a dodává sebedůvěru, která mi často schází. Stavím se do pozice jako četník na střelnici, levou nohu vysunuji vpřed a soustředěně se nadechnu. Kontroluji svůj dech a s přesvědčením, že hrnek na větvi mám zarovnaný v jedné ose s okem a hledím pušky, tisknu spoušť.

Rána se rozléhá okolím a já mezitím rychlým pohybem odsouvám závěr, vyhazuji prázdnou nábojnici a poslední náboj vsouvám do komory zpětným pohybem páky. Vše trvá možná tak vteřinu. Bez váhání pozvedávám pušku a střelím na hrnek ukrytý v trávě. Po výstřelu odsouvám závěr, kontroluji prázdnou komoru a pušku předávám dědečkovi. Srdce mi buší a běžím se podívat k cílům.

Oba hrnky zmizely a proměnily se ve střepy. Cítím uspokojení, že jsem nezklamal. Zasychající pryskyřice na větvi dubu však bude dlouhou dobu připomínat stopy mé zbrklosti a nepřesnost prvních výstřelů.

Dědeček mě chválí a připomíná, abych pamatoval na svůj výcvik odvodů branné povinnosti a vždy se koncentroval stejně jako při posledních dvou výstřelech. Také zdůrazňuje, abych neustále sledoval okolí, protože i periferním viděním lze spatřit to, co do okolí nepatří. Po krátké slovní instruktaži oba ze země sbíráme střepy. Přitom pozoruji, jak se dědečkovi smršťují rty a začíná být napjatý.

„Je všechno v pořádku? I přes tvou chválu jsem zklamal, vid?“ ptám se nejistě.

„Nezklamal,“ odpovídá dědeček, jeho čelist se ale nervózně hýbe ze strany na stranu. „Jen si jdeme domů pro vyhubování,“ dodává.

Cestou domů přemýšlíme. Dědeček nese pušku hrdě v jedné ruce, zatímco já si nesu na zádech ruksak. Obcházíme dřevěný plot a vcházíme brankou na zahradu. U stolu pod parazolem s kávou sedí babička, ke které

se již připojili oba rodiče. Maminka s babičkou na nás trochu zvláště koukají. Dědeček si jich však nevšímá, neotáčí ani hlavu a s klidným výrazem, napřímený, kráčí po dlážděném chodníčku směrem k domu. Pušku ani neskrývá, slunce začalo více hřát, a tak má kabát ledabyle přehozený přes rameno. Já pokukuji po mamince a babičce jedním okem. Vidím, jak si něco s vážnou tváří šuškájí.

„Kde jste byli?“ volá na nás babička.

„Projít se,“ odpovídá klidně a přímočaře dědeček.

„A proč máte pušku?“ ptá se znovu babička, vstává od stolu, přistupuje ke mně a čichá k mým rukám, jestli nejsou cítit střelným prachem. „Zbláznili jste se? Ta střelba byla slyšet až sem!“ dodává a upírá pohled na dědečka, který pomalu otáčí hlavu.

„To byla bouřka,“ sděluje suše zády k babičce a pokračuje pomalými kroky do domu.

„Bouřka?“ opakuje babička a s udiveným pohledem vzhlíží k modré obloze.

„Nezbláznili jsme se, ale rostou houby,“ dodávám.

„Co to povídáš?“ ptá se mě zmateně přistupující maminka.

„Proč jste byli střilet? Nemůžete si jít třeba zaházet?“ navrhuje s obavami babička.

„Nemusíme se z ničeho ospravedlňovat,“ prohlašuje dědeček, mává rukou a odchází.

„Řekla bych, že máte co vysvětlovat!“ reaguje maminka.

„Tak a dost!“ vykřikuje dědeček, zastavuje se a prudce se otáčí. „Doba je zlá. Sama dobře víš, co se děje v pohraničí. Čeští lidé a Židé jsou tam už dlouho napadáni, ničí jim majetek! Henleinovci se zvednutou pravačkou si tam beztrestně pochodují, provokují a za nimi je přes hranice podporuje německá armáda a někde až v Berlíně slintající Hitler. Myslíte, že postačí pokleknout, spojit ruce a prosit, aby toho nechali? Když selžou debaty o míru, tihle neřadí porozumí jen kulkám!“ pokračuje našťvaným zvýšeným hlasem. Pak mává rukou a bez dalších slov mizí v domě. Tatínek se do hádky nezapojuje a já, toužící po úniku z napjaté atmosféry, raději vbíhám do domu za dědečkem.

S dědečkem se na chvíli usazujeme v křeslech v obývacím pokoji naproti knihovně. Mezi námi stojí kulatý stůl, na který odkládáme dvě chlazená piva. Hovoříme o dnešní střelbě a dědeček mě přesvědčuje o mých dobrých

schopnostech. Postupně se oba uklidňujeme, hádka nás přece jen trochu vyvedla z míry.

Po žízniavých locích zlatavého moku dědeček říká, že maminka s babičkou to přesto nemyslí zle. Snažíme se vcítit do jejich situace. Proto se rozhodujeme, že se před nimi k tomuto tématu vracet nebudeme, a věříme, že ani ony ne. Jsou přece velmi chápavé a moc dobře vědí, proč jsme šli střítet.

„Mají o tebe pouze strach. Když po sobě střílejí lidé, to není hezké,“ povídá dědeček. „Ale někdy je to jediná cesta k míru,“ dodává a dopíjí pivo z orosené sklenice.

Jak den ubíhá a ospalost z horka po obědě roste, jdu se na chvíli natáhnout. Dědeček už dávno podřimuje v obývacím pokoji a tráví brambory na másle, zeleninu a vepřové maso. Spíme opravdu jen krátce, asi půl hodiny. Pak mě budí žízeň.

V kuchyni potkávám babičku, která právě uklízí nádoby. Ani mi nemusí vnucovat dvě sklenice meruňkového kompotu, který zbožňuji. Odnáším si je k věcem do kufru a přemýšlím o zítřejší cestě Slovenskou strelou. Nemohu se dočkat, ale nadšení rychle střídá smutek z toho, že budu muset opustit tohle klidné milované místo.

K večeru, když jsme skoro všichni, až na babičku, posilnění alkoholem, se tatínek ptá, jak mi šla střelba. Babička s maminkou otázku nekomentují, ale já se bojím odpovídat. Dědeček na tatínka vrhá pohled plný výčitek za vznesení této otázky a odchází do domu. Do několika minut se vrací a za posledních denních paprsků zapadajícího slunce, které barví oblohu narůžověle oranžově, pokládá na stůl deník.

„Jen čtěte. Přečtete si do deníku vložený papír,“ říká dědeček klidně, ale s náznakem naléhavosti.

Deník leží po mojí pravé ruce. Otevírám jeho tmavě hnědé, popaskané, lehce zašlé a místy od hlíny špinavé kožené desky. Otáčím popsané stránky, na kterých se střídají různá data. Jedná se o dědečkovy zápisky z velké války. Zhruba v polovině deníku vypadává volně vložený papír, který na první pohled nepatří k tomuto deníku a je do něho pouze vložený. Většinu dědečkových vzpomínek znám, jelikož jsem je všechny četl, až na tuhle.

Všichni u stolu se ptají, o co se jedná. Tuto vzpomínku vidíme poprvé, i babička překvapeně kouká. Dědeček opouští naši společnost a já začínám nahlas číst:

„20. května 1918

Již téměř čtvrtý rok trvá tento hrozný válečný běs a vděčen jsem osudu, že po čtrnácti měsících mé služby zůstávám naživu a mohu spolu s přáteli Jakobem a Josefem dále spatřovati krásy našich vlastí. Věk náš, jsa již pokročilejší, přisoudil nám úkol v jednotce zásobovací, a opět povezem proviant a střelivo silám německým a rakousko-uherským směrem k řece Piavě. Z města Grazu, kde sklad vzdálenější sídlí, trvá jízda železnicí po celý den.

Konečně dovezli koně s povozy potřebný náklad, jež přeložíme do vozů železničních. Topič plní kotel lokomotivy černým uhlím, by stroj rozehrál. Za pět hodin se vydáme na cestu.

21. května 1918

Hodina již pokročila za půlnoc a ve vlaku jedoucím, mezi bednami se zásobami, padla poslední vítězná karta Josefova na stůl osvětlený lampou petrolejovou. Za osm hodin dorazíme k cíli. Chystáme se trochu prospati.

Blížíme se ku frontě a mne zachvacuje nervozita. Počínám nenáviděti Německo i Rakousko-Uhersko. Ač Jakob Rakušanem jest, v armádě stal se mi přítelem dobrým, bez rozdílu. Válka však směřuje k porážce císařství našeho. Vojínů ubývá a i starci nyní jsou povoláváni do zbraně.

Jsem frontě blíže než kdykoli dřív. Častěji se mluví o novém státě národa českého. V srdci mém dřímá touha žítí v onom státě po boku ženy mé Milušky a synka milovaného po zbytek dnů mých. Přeji si pád mocností centrálních, jenž by dal vznik této krásné ideji. Každého dne myslím na Milušku i dítě naše. Toužím po jejich blízkosti, po lásce jejich a opět žítí v míru.

Usnul jsem. Jakob s Josefem mne právě probudili. V dáli zní hřmění granátů a střelba z fronty, jakou jsme dosud neslyšeli. Hrozíme se. Jakmile vlak zastaví, musíme bleskem vyložit zásoby a spěchati zpět, v dál od tohoto pekla.

4. srpna 1918

Dlouho jsem váhal, zda pokračovati v psaní této stránky bolesti. Dnes jsem se konečně vzbudil. Josef by dnes slavil své osmačtyřicáté narozeniny, věk, jež i já zatím dožil jsem. Válka zuří stále, jako krev má v žilách. Beznaděj a bolest halí se do zdání štěstí.

Dne 21. května, kdy vlak náš stanul, jako již mnohokrát, v bezpečné vzdálenosti od linie frontové, netušili jsme, že bezpečí žádného není. Jakob, ve vší své dobrosrdečnosti, byl vesel. Děla hřměla směrem k Italům. Poručík, jenž vykládku

zásob řídil, choval se nezvykle neklidně a přísně. Cítil jsem, že něco visí ve vzduchu. A skutečně. Nastal zvrát. Italové udeřili zpět, houfnice jejich zahřívaly nebesa nad námi a střely dopadaly na naše pozice.

Po výkřiku poručíkově ticho zavládlo a pak přišla salva. Vlak se vzňal, střelivo explodovalo, země se chvěla a syčela pod nohama. Byl jsem odmrštěn do bláta a ztratil vědomí. Po procitnutí jsem se domníval, že již nežiji. V mysli spatřil jsem Milušku, jak volá mne zpět ke kamarádům.

Josefa jsem našel mrtvého. Klidně spočíval, třebaže tělo měl potrháné. Přílba chyběla. Zůstal jsem stát jako zkamenělý. Už nikdy nepromluví, nezasměje se, nezahraje si se mnou karty. Ale musel jsem hledati dále. Jakob byl nezvěstný. Ač jsem se snažil, musel jsem vzdáti se jeho hledání jako zbabělec. Palba zhoustla. Ten den ostřelování neustalo a jistě bych venku zahynul. Okolí vlaku bylo zcela převráceno. Nezbylo než ustoupiti do zákopů plných krve a vody, raněných a nemocných. Bylo nutno přežít.

Tehdy jsem poprvé užíval, co válka skutečně znamená. Dosud jsem ji znal pouze z vlaku. Nyní jsem byl její součástí.

Kulomety zablokované a přehřáté donutily zdvihnouti hlavy i pušky zoufalých mužů na předprseň zákopů a páliť do všeho, co se před nimi hýbalo. Instinktem jsem popadl zbraň vojáka mrtvého. Jeho oči hleděly do nicoty. Nikdy jsem nestřílel mimo výcvik. Ale křik o plynu, smrt a obraz mé milované vyhnaly mne vzhůru na vyvýšeninu zákopu, abych se mohl opřít o obkladovou týčovinu, vystrčiti hlavu nad zákop a položit pušku na předprseň. Spustil jsem palbu na stíny. V dýmu rozeznal jsem tvary lidské a ty padaly jeden po druhém. Z rozžhavené pušky vypálil jsem nesčíslné množství patron, jež mi do rozechvělých dlaní vkládal vystrašený, k zemi přikrčený jinoch. Střelbu z pušek zastavila teprve smrti plnější palba z našich vychladlých těžkých kulometů. Netuším, jak dlouho ten krutý boj trval. Slunečný den na bojišti připomínal mlhavý den podzimní, neboť vše se zdálo býti zbarveno v beznadějnou šed'

Po bitvě mne rozpoznali jako zásobovače a dali mi propustku od fronty. Snad díky laskavosti důstojníka českého. Nečekal jsem slitování.

Všichni cítíme, že konec se blíží. Jakob padl, Josef též. Nevím, zda Josef toužil po samostatném státě, o tom jsme nemluvili, z úcty k Jakobovi, jenž českého jazyka neznal, mluvili jsme vždy německy.

Nikdy se nesmírím s jejich smrtí ani s tím, co jsem učinil na bitevním poli, byť jen z puďu sebezáchovy. Doneslo se ke mně, že na straně italské bojují i čeští legionáři. Ti, kdož přešli na druhou stranu, bojovali za svobodu, proti

Rakousko-Uhersko utlačující vládě. Já bojoval, abych přežil. Nechtěl jsem, a přece jsem bojoval, ne za ideu, nýbrž za život. Zradil jsem myšlenku většího principu.

Možná jsem měl voliti riziko smrti zběhnutí, ne přežití v hanbě. Nezasluhuji býti živ.“

Po dočtení dopisu držím papír v klepající se pravé ruce. Hledím na babičku, která s překvapením a slzami v očích hledí do těch mých. Očividně netušila, že se dědeček účastnil těžkých bojů. Věděla jen o tom, že byl raněn při nějaké nehodě, jak nám všem vykládal. Nikdy nehovořil o smrti kamarádů.

„Slyším, že jsi dočetl,“ povídá navrátilší se plačící dědeček. „Před válkou i během ní jsem zastával české smýšlení, ale v celistvosti Rakouska-Uherska. Domníval jsem se, že jako národ máme takto větší šanci. Však mylně. Nepoučil jsem se z dějepřavy a odmítal jsem vidět, jak Habsburkové odmítají uznávat a respektovat český národ, na rozdíl od Uhrů. Nakonec jsem zradil i svou čest a bojoval jsem v posledních měsících války za hodnoty, kterým jsem přestal věřit. A to jen abych se zbaběle zachránil! Zradil jsem sám sebe a zradil jsem nově vznikající Československo,“ povídá dále dědeček, kterého musíme s tatínkem podpírat, jelikož se mu podlamují kolena.

„V Rakousko-Uhersko jsi v prvo počátku věřil a do armády byl povolán nedobrovolně až roku 1917. Bojoval jsi v hlavě s novými myšlenkami,“ připojuje se k utěšování babička a objímá se slzami v očích svého muže.

„Mohl jsem zběhnout!“ povídá s pláčem dědeček.

„V tomto roce? Sám víš, že už to nebylo možné. Kdybys povolání neuposlechl, pověsili by tě. Důležité je, že ses vrátil. Kdo by lépe učil tvého vnuka lásku k nové vlasti? Přispěl jsi po válce k rozvoji Československa víc, než jsi mohl,“ povídá babička ve snaze utěšit dědečka.

„Nikdy si přesto neodpustím, že jsem střílel,“ povídá dědeček.

„Třeba v den té bitvy naši legionáři ještě na frontě nebyli, dědečku,“ říkám a chytám dědečka za dlaň, „a konec konců jsi také nemohl tušit, že vznikne Československo,“ dodávám a snažím se ho beznadějně utěšit, zatímco zápasí s myšlenkou, že mohl zastřelit i nějakého legionáře.

„Myslel jsem, že si to vezmu do hrobu. Ale nejde to. Ať válku chcete, nebo ne, je důležité umět se bránit! Mladé muže poženou do války od jejího začátku a starší ke konci, ale všechny nás to poznamená! Proto jsem svého

vnuka učil lépe střílet. Musí umět bránit svou vlast, za kterou padlo mnoho mužů. On už zná své hodnoty, za které musí bojovat!“ povídá, odpoutává se z objetí a vytahuje z kapsy stříbrnou vojenskou záslužnou medaili s podobiznou císaře, k níž je připevněna koruna a červeno-bílá látka složená do trojúhelníku, na níž jsou překřížené kovové meče.

„To je takové Rakousko-Uherské Pour le Mérite. Za zásluhy. Nechal jsem si ho jako připomínku hanby,“ dodává dědeček, pokládá vyznamenání na dopis a odchází do domu. Babička s maminkou vstávají od stolu a následují ho, aby svými slovy a objetím mohly zmírnit bolest, kterou si musí i po tolika letech procházet. S tatínkem se pouze zhluboka nadechujeme. Další slova jsou zbytečná. Ačkoliv hrůzy války známe pouze z vyprávění, slzy v očích se proměňují na potůčky, které tiše stékají po našich tvářích.

28. srpna 1938

Za zpěvu ptáků a slabého světla, které proniká skrze ručně šité okenní závěsy, se otáčím a snažím znovu usnout. Ohlušující dunivé rány, jež se rozléhají celým domem, mě neděsí, ale spíše nutí schovat hlavu pod polštář. Bouchání nepřestává, naopak sílí, a já moc dobře vím, kdo je jeho původcem. Dědeček pod schody v zádveří mlátí vařečkou o kastrol, aby vzbudil celou rodinu a připravil ji na odjezd.

„Vstávejte, Pražáci! Vlak vám ujede,“ křičí dědeček k hlasitému bouchání. Jak jsem večer rychle usnul, tak rychle ráno vstávám. Dědeček se očividně dobře vyspal, protože jeho úsměv od ucha k uchu přesvědčuje všechny vstávající členy rodiny, že je vše v pořádku, i když včerejší drobné neshody a vzpomínky na válku jsou v jeho očích stále přítomné.

Na stole v jídelním koutu se mísí vůně čerstvě nakrájeného chleba, másla, kostky měkkého sýra a čtyř hrnků, ze kterých se kouří. Dědeček připravil všem snídani jako omluvu za dnešní způsob buzení. Babička s maminkou přesto s pohledy nelibosti usedají ke svým kávám. Tatínek se se spokojeným úsměvem hned přidává. Jako poslední usedám ke stolu já, k jedinému hrnku s čajem.

„Dědečku, ty nebudeš snídat?“ ptám se.

„Už jsem posnídal, raději ještě před tím, než jsem vás vzbudil. Nevěděl jsem, jestli mě pak nepřivážete na zahradě k meruňce,“ odpovídá s úsměvem.

Několik minut po páté hodině ranní, když nedělní slunce svou slabou září teprve začíná vykukovat zpoza kopců, vyrážíme za dojemného loučení s prarodiči k tišnovskému nádraží. V dáli slyšíme píšťalu vlaku, tak zrychlujeme. Na nádraží nakonec dorážíme s předstihem a zanedlouho přijíždí parní vlak, kterým pokračujeme do Brna.

Nově tmavě modře natřené a orosené hodiny brněnského nádraží ukazují půl osmé, když se dav lidí na nástupišti začíná rozpohybovat. Na jedné z kolejí se objevují dvě žlutá světla ve stejné výšce a nad nimi, uprostřed nad okny strojevdce, třetí světlo s rozsvíceným písmenem P, které označuje čelní stranu vozu. S třiminutovým zpožděním se k nástupišti přibližuje Slovenská strela.

Jednovozová Slovenská strela rudé barvy s šedým erbem, na němž je státní symbol lva mezi čelními světly a označením M 290, se výrazně vyjímá na nádraží plném černých a zelených parních lokomotiv stojících na vedlejších kolejích. Její moderní vzhled naznačuje, že se budeme po železnici pohybovat velice rychle. Vlak připomíná novější model americké potápěčské helmy, ale bez hadice pro přívod vzduchu. Čelo vlaku s dvěma nárazníky a pěti okny, jež poskytují dokonalý výhled strojvůdci, pravděpodobně většině lidí připomíná obrovský kostelní zvon nebo přední část letadla. Čelní strana vlaku je přitom zcela identická s tou zadní, protože vlak je možné řídit z obou stran. Stačí pouze přechod strojvůdce z jedné řídicí kabiny do druhé.

Za řídicími kabinami se po obou stranách vlaku nacházejí dveře. Ty u nástupiště se otevírají a lidé se začínají hnát do vozu, který je zároveň i hnacím. Hned zaujímají svá místa u čtvercových oken, jež se táhnou přes celou délku vlaku od přední kabiny až k zadní.

Nejen rychlost a moderní vzhled, ale i interiér musí v cestujících vzbudit dojem pohodlného cestování. Lidé se po nástupu do Slovenské strelы procházejí po podlaze šachovnicového červeno-bílého vzoru, který dokonale ladí s červenými stěnami oddělovacími kabiny strojvůdce od cestujících a bílými stěnami, do nichž jsou zasazena okna. Otevřený vůz bez kupé nabízí přesto málo prostoru k pohybu. Menší ulička mezi sedačkami nás vede zhruba doprostřed vlaku. U každého okna se nacházejí čtyři sedačky. Dvě ve směru jízdy a dvě proti směru jízdy. Mezi nimi je připraven jídelní stolek. S tatínkem naše zavazadla umísťujeme na mřížované police nad okny, která se dají zatemnit zlatavými závěsy.

Pohodlně měkká, zelená a čalouněná sedačka poskytuje mému pozadí vysoký komfort. Rodiče si sedají proti mně, zády ve směru jízdy, a jejich spokojený výdech spolu s tatínkovým přehozením nohy přes nohu nasvědčuje vyššímu pohodlí, než na které jsme byli zvyklí.

Srkáme čaj z bílých keramických hrnečků se zeleným proužkem a přikusujeme čokoládový dort, který jsme si dopřáli. Z oken počítáme rychle střídající se domy přilehlé k trati a odpočítáváme poslední kilometry, které nás oddělují od Prahy. Až nástupiště Wilsonova nádraží a plynulé zastavení vlaku, bez skřípání brzd, šetřící uši lidí, ukončuje naši cestu, která utekla nezvykle rychle.

Z nádraží pokračujeme tramvají. V polovině cesty začíná být tatínek neklidný a jeho obličej se křiví, jak ho přemáhá neodkladná potřeba. Ve své

situaci musí cítit strašnou bezmoc, protože vozy elektrických drah toalety nemají a musí vydržet až domů.

„Petře, připrav klíče. Nesmím se zdržovat,“ říká, jakmile vystupujeme z tramvaje nedaleko našeho domu. Maminka se křečovitě snaží udržet v klidu, aby se nerozesmála při pohledu na tatínkovu zběsilou a pokřivenou chůzi. Čelo se mu potí, obličej rudne a už i namísto chůze poskakuje.

„Ahoj, Petře,“ volá na mě u vchodových dveří kamarád Pavel, který náhodou prochází kolem. „Štěstí, že tě potkávám. Co večer, pivní sešlost?“ ptá se a usmívá.

„Že se vůbec ptáš. Jsem žíznivý z cesty. Na Moravě mají dobré víno, my zase skvělé pivo,“ odpovídám.

„To snad není možný! Vy si domlouváte pivnici a já bych se tu kvůli vám posral,“ vykřikuje rozčileně tatínek, odkládá kufry na zem a poskakuje. „Skvělé by bylo, kdybys otevřel,“ dodává s křikem a drápe na vchodové dveře jako kočka. Pavel se udiveně dívá, zdvořile zdraví moje rodiče a ptá se, co se děje.

„Ještě ty si ze mě budeš dělat srandu? Já se z vás...“ tatínek už skoro zoufale pokračuje a skřípe u toho zuby.

„Posereš, tatínku,“ drze s úsměvem dokončuji větu za něho. Rychle se loučím s kamarádem, se kterým se večer uvidím, a otevírám dveře do domu. Tatínek mi vytrhává klíče z ruky, odstrkuje mě a s očima prosícíma všechny svatě vybíhá schody až do čtvrtého patra do našeho bytu, kde v koupelně proklíná jinak skvělý smetanový čokoládový dort.

Po vynikajícím obědě, kdy jsme si pochutnali na haluškách se zelím, odpočíváme v našem skromném třípokojovém bytě, který se skládá ze zá dveří s koupelnou, kuchyně, obývacího pokoje a dvou malých ložnic. V naší největší místnosti, v tmavě zeleném tapetovaném obývacím pokoji, si před odpolední a večerní jízdu tramvají za kolegu Aloise, na otomanu umístěném vedle knihovny, která sahá až ke stropu, spokojeně podřimuje tatínek. Uprostřed místnosti stojí malý gauč a dvě křesla se stolem. Jsou natočena čelem ke dvěma obdélníkovým oknům, která jsou zahalena žlutými závěsy. Zadní část tohoto nábytku je otočena ke kachlovým světle zeleným kamnům, která jsou umístěna vedle dveří do malinké chodby spojující dvě ložnice.

Maminka vysedává na jednom z křesel a ponořuje se do děje knížky. Já si mezitím lenoším ve své ložnici s rozviklanou židlí, psacím stolem, komodou,

šatní skříní a širokou postelí. Přemýšlím o životě a o stresu, který mi přináší za chvíli začínající nový školní semestr na Vysoké škole obchodní.

Ve večerních hodinách, po povečeření zeleninové polévky, se setkávám s kamarádem Pavlem kousek od Václavského náměstí před naší tradiční hospodou.

„Jdeme dovnitř? Mám žízeň,“ povídám, ale kamarád Pavel kroutí hlavou a mává na nepřehlédnutelného Tomáše na druhé straně chodníku. Tomáš se k nám přidává a tím je naše tříčlenná parta kompletní. Známe se s Pavlem a Tomášem od dětství, ale právě na reálném gymnáziu jsme se stali nerozlučnou trojicí.

„Tobě snad ty svaly rostou samy. A přes noc!“ říká závistivě vysoký a štíhlý Pavel s kulatými brýlemi na šišaté hlavě, jehož světle hnědé, krátké vlasy jsou mírně rozcuchané. Svalnatý Tomáš, až mu skoro praská košile, má ostré rysy na oholené tváři a střední výšku. Je hnědovlasý a jeho svalnatá postava je přesným opakem té Pavlovy. Já se nacházím zhruba tak nějak mezi kamarády. Jsem taktéž středně vysoký, hnědovlasý, jediný s modrýma očima, štíhlý a s mírně vysportovaným břichem, ale bez výrazných svalů na rukou.

„Však vy se také nemáte za co stydět,“ říká Tomáš příjemným, utěšujícím hlasem, přestože vypadá jako tvrdý a drsný chlap. S Pavlem nakláníme hlavy do strany a pozorujeme ho s podezřením, že nám jen dobrušuje lže. Tomáš pak navrhuje, abychom navštívili hospodu, kterou nedávno objevil na Malé Straně.

„Je to tam příjemnější. A hlavně lepší pivo!“ dodává s nadšením.

„Ale jestli nám lžeš, dnes už podruhé,“ narážím na předchozí komentář k našim postavám, „tak už tě s Pavlem vážně nějak zbijeme,“ dodávám s úsměvem. Pavel tvrdě polyká a Tomáš, propukající v smích, nás přátelsky pěstmi jemně udeřuje do ramenou.

Tramvaj zastavuje za zákrutou na Malostranském náměstí. Vystupujeme a s chutí i žízni nás Tomáš vede do podloubí okolních domů na levé straně náměstí, hned vedle jedné z nejznámějších barokních staveb v Praze, kterou je kostel svatého Mikuláše s mohutnou kupolí stejně vysokou jako samotná zvonice kostela. V jednom z domů v podloubí, vedle velkého dřevěného dvojokna připomínajícího výlohu obchodu, se nacházejí otevřené obloukovité dřevěné dveře, které vypadají jako vstup do hradní věže.

„Tak pojďte, než nám to vypijou,“ pobízí nás Tomáš a mizí ve dveřích, které vedou do staročeské hospody. Po levé straně míjíme protáhlý dřevěný

barový pult s panem výčepním v bílé zástěře, za kterým se na policích třpytí vyleštěné püllitry. Na pravé straně procházíme kolem pečlivě opracovaných dřevěných stolů s lavicemi a židlemi, u nichž si místní pijáci vyměňují ná-zory nebo jen obyčejně povídají. Jediný volný stůl stojí v pravém zadním rohu hospody, pod žlutou nástěnnou lampou a orámovaným obrazem neznámého rytíře. Žiznivě se usazujeme a u pana výčepního, který na nás od výčepu pokyvuje hlavou a zvedá tři prsty, objednáваме prazdroje.

Po uhašení žizně chlazeným a výborným českým zlatem objednáваме další piva, sotva se výčepní stíhá vrátit za svůj barový pult. Zvedá udiveně obočí, plný obav z blížícího se pivního závodu, ale zároveň plný radosti se zvyšujícím se prodejem. Mezitím s kamarády, se kterými studuji na stejné univerzitě, probíráме Pavlův strach o naši budoucí obživu.

„Tak to já strach o práci nemám, pokud budete takto pít, pánové,“ povídá výčepní s mírným úsměvem a tužkou každému z nás přidává na bílé keramické pivní podtácky, na kterých se již rosí další piva, druhou čárku.

„Nač se teď stresovat. To je problém budoucího Petra, Pavla a Tomáše. Tak na zdraví,“ říkám kamarádům a ťukáme si püllitry. Snažím se přenést konverzaci na pohodlný zážitek z cesty Slovenskou strelou. Kamarádi poslouchají, ale není to téma, které by je zajímalo. Po chvíli nakonec měníме téma na střelné zbraně, které už je zajímavé pro nás všechny.

„Ty jsi střílel?“ ptá se udiveně Tomáš, v jehož hnědých očích je patrná drobná závist, když mu oznamuji, že jsem v Tišnově držel v rukách pušku Mauser. Sám naposledy držel pušku při výcviku odvodů branné povinnosti, tak jako každý muž v republice.

„Vždyť víte, dědeček,“ hrdě dodávám.

„Kluci, hele,“ povídá Pavel. „To je také střela,“ dodává a s rukou položenou na stole nenápadně ukazuje ke služebním dveřím za výčepem.

Ze dveří, jako slunce nad tyčícími se Krušnými horami a Karlovarskou vrchovinou, vychází krásná dívka s tmavými rozpuštěnými rovnými vlasy sahajícími až k lopatkám. Svou dokonale tvarovanou postavu s jemně vyklenutým hrudníkem schovává pod bílou košilí a černou sukní, kterou doplňuje šedá zástěra. Její úžasné rovné nohy v nylonkách ji jemnými kroky přenášejí od jednoho stolu k druhému.

Stydlivě s Pavlem zdravíme, Tomáš sebevědomě. Dívka na náš stůl pokládá další tři zlatavá piva s krémovou pěnou. Jejich chuť zajisté vylepší nádherný úsměv, jenž se roztahuje na plných rtech s drobnými dolíčky

v koutcích, schovávajících se pod dokonale rovným nosem mezi dvěma hnědýma očima, které mě znehybňují a hypnotizují.

„Je to jasné, pánové,“ povídá Tomáš. „Máme novou hospodu. Bude-me sem chodívat každý den,“ dodává s propletenými prsty a kulišáckým úsměvem.

„To nepůjde. Co univerzita? Zanedlouho nám všem začíná semestr,“ povídá náš nejzodpovědnější student v republice Pavel, na kterého zíráme. „A Petr přeci ke všemu pracuje,“ dodává ještě vážněji. Kroutime očima a z vážných poznámek kamaráda si tropíme legraci.